

15. *Kulczycki L.* *Austria a Polska* / Ludwik Kulczycki. – Kraków : Centralne Biuro Wydawnictw N.K.N., 1916. – 45 s.
16. *Lewicki A.* *Zarys Historji Polskiej aż do najnowszych czasów.* / Prof. d-r. Anatol Lewicki. – [Wydanie czwarte przejrane i uzupełnione przez Henryka Mościckiego]. – Warszawa : Druk W. L. Anczyca i Spółki, 1907. – 549 s.
17. *Mis W.* *Portret Hr. Andrzeja Potockiego.* – Stanisławów : Druk i lit. St. Chowaniec, 1908. – 104 s.
18. *Polacy a Rusini.* – Kraków : Drukarnia “Czasu”, 1903. – 55 s.

ДЕПУТАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ К. ЛЕВИЦЬКОГО В АВСТРІЙСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Алла Василівна Стечишин

*кандидат юридичних наук,
сільський голова Завадівської сільської ради
Монастириського району Тернопільської області*

Актуальність теми пов’язана з необхідністю підвищення ефективності діяльності українського парламенту. У вирішенні цього завдання значну допомогу може надати історичний досвід депутатської діяльності знаного українського правника, адвоката, доктора права, першого прем’єр-міністра ЗУНР К. Левицького. Особливої уваги заслуговує тактика, яку застосовував К. Левицький у захисті прав українського населення, незважаючи на вороже ставлення польських депутатів до всіх питань, пов’язаних з українськими справами. Потребує свого розгляду активна позиція вченого щодо підготовки депутатських запитів, звернень, листів, спрямованих до австрійських органів державної влади та намісників Галичини.

Аналіз публікацій показує, що питання, пов’язані з депутатською діяльністю К. Левицького, розглядали Т. Г. Андрусак, І. О. Андрухів, І. Б. Василик, І. І. Витанович, М. О. Залізняк, І. П. Крип’якевич та ін.

Метою роботи є розгляд напрямів депутатської діяльності К. Левицького в австрійському парламенті.

Викладення матеріалів дослідження необхідно розпочати з того, що К. Левицький був обраний до австрійського парламенту за результатами виборів 1907 р., які відбулися на підставі нового виборчого закону. Цей акт забезпечував суттєве зростання чисельності українського парламентського представництва та започаткував новий період української парламентської політики. У результаті проведення виборів 1907 р. до австрійського парламенту ввійшли 32 українські депутати, серед яких було 12 адвокатів, що свідчило про високий фаховий рівень представництва. Буковину представляли п'ять депутатів, від Галичини до парламенту ввійшли 27 депутатів, з них – 17 націонал-демократів, німці отримали 230 депутатських мандатів, чехи – 108, поляки – 79, словенці – 18, італійці – 18, румуни – 6, хорвати – 10, серби – 2, євреї-сіоністи – 4 [1, с. 92]. Виходячи з таких результатів виборів, українці в австрійському парламенті посіли четверте місце серед десяти інших національних представництв. Загалом після виборів 1907 р. українські депутати стали «поважною силою», яка могла впливати на парламентське життя і з якою мали рахуватись, а такі діячі, як К. Левицький, Є. Олесницький, Є. Петрушевич, «набули значення і впливу у загальнодержавній політиці» [2, с. 204]. Таким чином, у 1907 р. К. Левицький був обраний до австрійського парламенту, депутатом якого він перебував до кінця 1918 р., тобто до розвалу Австро-Угорської імперії. Депутати від Галичини у складі 30 осіб увійшли до українського клубу, який був поділений на секції, з яких правничо-адміністративну очолив К. Левицький, який підготував заяву до парламенту стосовно правового статусу українського народу в Галичині та Буковині. У декларації цього депутатського об'єднання зазначалося, що завданням парламентського клубу є самостійний політичний, економічний, соціальний, культурний розвиток українського народу. З перших днів парламентської діяльності українські депутати за червень – липень 1907 р. підготували дві офіційні заяви, проголосили 10 промов,

внесли 18 загальних і 15 спеціальних поправок та надали 84 запити.

За період своєї депутатської діяльності К. Левицький виступав: за зменшення податків для селян, проти несправедливої системи оподаткування, за використання української мови, створення українських вчительських курсів, надання кредитів українському населенню. Одночасно з цим учений виступав проти високого рівня оподаткування ремісників, приватних підприємців, майстрів, протестував проти заборони українських просвітницьких організацій, конфіскації примірників журналів та газет. Активна діяльність ученого, спрямована на захист інтересів українців, привела до того, що 6 квітня 1911 р. він був знову обраний депутатом австрійського парламенту по виборчому округу Бережаний, Рогатин, Журавно, Болехів, Перемишляни, Болшивці. До складу нового парламенту було обрано 24 депутати-українці, які представляли різні політичні партії, з них 18 націонал-демократів та два русофіли. Серед них були такі відомі адвокати на теренах краю, як Т. Старух, Л. Цегельський, М. Король, Т. Окуневський, Т. Кормош, К. Трильовський, М. Лагодинський, В. Бачинський, Є. Петрушевич, І. Макух, А. Горбачевський та ін.

Про високий авторитет К. Левицького та повагу до нього австрійського уряду свідчить зустріч 14 липня 1911 р. з новим австрійським прем'єром бароном П. Гаучем. На ній К. Левицький порушив питання про виборчу реформу до Галицького крайового сейму щодо забезпечення українських інтересів, зміни пропольської галицької адміністрації, створення нових українських шкіл, університету, справедливого поділу між українцями та поляками депутатських місць з Галичини до парламенту.

Інший запит К. Левицького був присвячений подіям у Львівському університеті 1 липня 1910 р., що призвели до трагічної смерті українського студента А. Коцка, та судовому процесу над українськими студентами, звинуваченими в організації масових заворушень. Тема, пов'язана з Львівським університетом, неодноразово знаходила своє відображення в депутатській діяльності К. Левицького. Так, у його виступі 25 січня 1911 р. у парламенті вказувалось, що єдиним способом справедливого і

взаємовигідного для українців і поляків вирішення проблеми українського університету є поділ Львівського університету на дві частини: польську та українську. Український парламентський клуб запропонував полякам і уряду таку форму досягнення згоди в цьому питанні: існуючі кафедри з українською мовою викладання – три на богословському, три на правничому, чотири на філософському факультетах – вилучаються з цього університету і на перехідний період стають окремим університетським закладом у Львові. Після створення при цьому закладі нових кафедр, на які буде набрано достатню кількість студентів, цей заклад перетвориться на самостійний український університет.

З метою обговорення кризової ситуації у відносинах між поляками й українцями, імператор Австрійської імперії Франц Йосиф запросив до себе на розмову К. Левицького, якого поважав як ерудованого, толерантного, виваженого політика й законослухняного громадянина, нагородивши його напередодні лицарським орденом – «Хрест Леопольда». За словами К. Левицького, під час розмови «цісар запитував мене про прихильність супроти домагань руського народу та висказував непохитну надію, що сей народ у недовгій часі дійде до незалежних йому прав» [3, с. 24]. Імператор прислухався до пропозицій К. Левицького і наказав керівництву сейму внести певні правки і доповнення до проекту виборчої та сеймової реформи. Українська депутатська фракція у свою чергу теж пішла на компроміс і розпочала обговорення проекту виборчого закону, за яким передбачалося обирати до сейму 228 послів, із них 62 мали представляти українське населення краю. Українцям також віддавалася посада одного з двох заступників маршалка сейму (голови) та керівництво двома з восьми депутатських комісій. Право голосу надавалося усім повнолітнім громадянам держави, які прожили в селі чи місті не менше року і сплачували не менше 200 крон річного податку; жінки могли голосувати як особисто, так і через посередників. За пропозицією К. Левицького, депутатом до сейму і парламенту могла обиратися лише така людина, яка не менше трьох років мала австрійське громадянство, досягла 30-річного віку й мала право голосу.

Таким чином, у своїй депутатській діяльності вчений приділяв значну увагу питанням припинення поділу Галичини на польську й українську частини, створення української шкільної крайової ради, яка мала підтримувати українську освіту, призначення двох намісників, рівноправності використання української мови в державних установах та школах, відкриття українського університету у Львові, загального голосування для всіх галичан. К. Левицький вів переговори й дискусії з пропольськими депутатами, відстоюючи права українців та висуваючи життєво необхідні вимоги для розвитку українського народу.

Література:

1. *Василик І. Б.* Кость Левицький: від адвоката до прем'єра ЗУНР: монографія. Київ: За друга, 2013. – 176 с.
2. *Дорошенко Д.* Історія України: 3 малюнками: для школи й родини / передм. та комент. В. А. Смолія, В. М. Рички. Київ: Освіта, 1993. – 238 с.
3. *Андрухів І., Сворак С., Ковалик В.* Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859–1941): монографія. Надвірна: Надвірнян. друк., 2009. – 104 с.

ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНШИХ МОВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗУНР

Богдан Петрович Козьмук

*кандидат юридичних наук, завідувач правничого відділення
Львівського техніко-економічного коледжу Національного
університету «Львівська політехніка» (м. Львів)*

У сучасних умовах утвердження Української держави актуальною проблемою залишається удосконалення правового регулювання використання української мови як державної. Важливе значення